

ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ Β. ΚΟΥΓΕΑ

Ὁμοτίμου καθηγητοῦ τῆς Ἀρχαίας Ἱστορίας
Ἀκαδημαϊκοῦ

ΔΥΟ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Εἰς τὸν συγγραφικὸν ἔρανον τῆς ἐφετινῆς Ἐπετηρίδος, εἰς τὸν ὁποῖον μᾶς ἐκάλεσεν ἡ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν εἰς μνήμην τοῦ κλείσαντος αὐτὴν σοφοῦ γλωσσολόγου καὶ ἀειμνήστου ἡμῶν διδασκάλου Γεωργίου Χατζηδάκη, ἔχω τὴν τιμὴν νὰ προσέλθω εἰσφέρων δύο γραπτὰ κείμενα ἀπὸ τὴν ζωὴν δύο μεγάλων φιλολόγων γραμματικῶν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, τοῦ ἡμετέρου Κωνσταντίνου Κόντου καὶ τοῦ Γερμανοῦ Αὐγούστου Φρειδερίκου Βόλφ. Ἐκάτερος τούτων διὰ τῆς δράσεως καὶ τῆς ἐπιδράσεως αὐτοῦ εἰς τὴν σύγχρονον αὐτοῦ ἐποχὴν, ἐδημιούργησε περὶ ἑαυτόν, ἐξαίρετον ἐπιστημονικὴν κίνησιν καὶ ἀνεδείχθη κορυφαῖος καὶ ἀρχηγὸς ἰδίᾳ φιλολογικῆς Σχολῆς εἰς τὴν χώραν του. Οὐδεὶς, πιστεύω, θὰ ἀμφισβητήσῃ, ὅτι καθεὶς ἔγγραφον ἀφορῶν εἰς τὴν ζωὴν τοιούτων ἀνδρῶν ἔχει ἱστορικὴν ἀξίαν.

Ἀναδιφῶν τὰ πανεπιστημιακὰ ἔγγραφα εἰς τὰ Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους κατὰ τὴν πρὸ τεσσαρακονταετίας ἐν αὐτοῖς ὑπηρεσίᾳ μου, εὗρον τὴν κατωτέρω δημοσιευομένην καὶ ἀπὸ 100 ἐτῶν χρονολογούμενην αἴτησιν τοῦ πρωτοετοῦς τότε φοιτητοῦ ἀοιδίμου διδασκάλου Κωνσταντίνου Κόντου, τὴν ὁποίαν ἀντέγραψα, θεωρήσας ἔκτοτε αὐτὴν ὡς ἐνδιαφέρον ἱστορικὸν ἔγγραφον.

Ἡ αἴτησις αὕτη, γραμμένη ἐπὶ ἡμικλάστου φύλλου χαρτοσήμου 25 λεπτῶν καὶ εἰς ὠραίαν στρογγυλογράμματον γραφὴν, ἔχει ὥς ἑξῆς :

Πρὸς

τὸν ἐπὶ τῶν Ἑκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως Ὑπουργόν.

Ἀθῆνῃσι τῇ 7 Σεπτεμβρίου

1856

• Ἄνδρ' ἀγαθὸν πενίη πάντων δάμνησι μάλιστα
• καὶ γήρως πολιοῦ, Κύρνε, καὶ ἡλιάλου,
• ἦν δὴ χρὴ φεύγοντα καὶ εἰς βαθυκῆτεα πόντον
• βίπτειν καὶ πετρέων, Κύρνε, κατ' ἡλιβάτων.

Ταῦτα, Κύριε Ὑπουργέ, ὁ θεσπέσιος λέγει Θεόγνης (σύχ. 173—)
παραινῶν τῷ Κύρῳ τὴν ἐκ παντὸς τρόπον φυγὴν τῆς στυγεράς καὶ ἀτερά-

μνου πενίας. Καὶ μικροῦ καὶ ἐμὲ κατέπεισεν αὐτίκα τῆς σπουδῆς ἀποστάντα, μείζω καὶ ἀφόρητον τὴν τῶν γονέων μου πενίαν ἀπεργαζομένης, ἐπὶ ἔργον ἄλλο τραπέσθαι ἐπιτήδειον τὴν τοὺς τε γονεῖς μου καὶ ἐμὲ αὐτὸν μαλερώς τρύχουσαν πενίαν ἀποσοβῆσαι ἢ γοῦν τι καταστεῖλαι. Ἀλλὰ τῆς ἡδύτης τῆς παιδείας γευσάμενος καὶ ἐκ τῆς βραχείας περὶ αὐτὴν διατριβῆς μου καταμαθὼν ὅσον διαφέρει ὁ ἡμμένος σπουδῆς καὶ μὴ, καὶ δὴ καὶ μεμνημένος τῶν κατὰ τὸν φιλόσοφον Κλεάνθη, ὅς, μείζονι πενίᾳ συνεχόμενος καὶ ἀπ' ἐλατιόνων εἰς τὴν παιδείαν ὀρμώμενος, οὐδὲ τὰ πρὸς ὦνὴν χάριτον κεκτημένος, ἀλλ' ἐπ' ὀστράκων καὶ βοείων ὠμοπλατῶν τὰ διδασκόμενα γράφων (Διογ. Λαέρτ Ζ' § 174), τοσούτων δυσχερειῶν τῇ φερεπονίᾳ κατίσχυσε καὶ μέγας ἐγένετο, ἀντιτίπον : μὴ ζῶν μετ' ἄμουσας· «φαῦλοι βροτῶν γὰρ τοῦ πονεῖν ἡσώμενοι θανεῖν ἐρῶσι», καὶ θαρροῦντως ἀποδυσάμενος εἰς δυσχερῆ ἀγῶνα, τὴν τῆς φιλολογίας σπουδὴν, εὐσταθῆς τῇ διαγνώμῃ ταύτῃ ἐμμένω, πάντα ὑφιστάμενος πόνον πρὸς εὐκλεᾶ εὐκλεοῦς ἔργου ἀποτρεματισμόν.

Ἐπειδὴ ὅμως ἡ διαγνώμῃ αὕτη, μᾶλλον δ' εἰπεῖν διακύβευσις, τὴν μὲν ἐμὴν φιλοσπουδίαν ἡδύνει καὶ προᾶνει, τοῖς δὲ γονεῦσι μου δεινὸν ἐπαπειλεῖ κίνδυνον καὶ παντελῆ καταβροχθισμόν ἐνεκα τῶν ὑπερβολῇ μεγάλων τῆς φιλολογίας δαπανῶν, ἐγὼ δὲ τοῦ τιμαλφοῦς καὶ δραπέτου χρόνου φειδόμενος οὐχ ὅλως εἰς παραδόσεις ἐκτραχηλισθῆναι βούλομαι, τολμῶ, Κύριε Ὑπουργέ, αἰτήσεσθαι τὴν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ὑποτροφίαν.

Ἐνεργάφην πέρυσιν εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν Σχολήν, ὥς καὶ τὸ ἐπισυνημμένον τῆς Πρυτανείας μαρτύριον ἐμφαίνει, διήκουσα τὰ τοῦ πρώτου ἔτους μαθήματα καὶ ἤδη ἄγω τὸ β' τῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ μαθητείας μου ἔτος.

Ὑποσημειοῦμαι εὐσεβῶς
Κωνστ. Στ. Κόντος.

Τὸ «ἐπισυνημμένον τῆς Πρυτανείας μαρτύριον» εἶναι ἔντυπον εἰς μέγα σχῆμα φύλλον χάρτου, τυπωμένον ἐν εἵδει διπλώματος μὲ παχέα στοιχεῖα, φέρον ἐν κορωνίδι τὸ Στέμμα μὲ τὴν ἐπιγραφὴν «Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος» καὶ ἐν κατακλείδι τὴν σφραγίδα «Ἑλληνικὸν Πανεπιστήμιον Ὁθωνος», ἔχει δὲ ὡς ἑξῆς :

Πρυτανεία
τοῦ Ὁθωνείου Πανεπιστημίου

Ὁ κύριος Κωνσταντῖνος Κόντος ἐξ Ἀμφίσσης δοκιμασθεὶς κατὰ τὸν νόμον ἐνεγράφη εἰς τὸ μητρώον τοῦ Πανεπιστημίου καὶ κατετάχθη εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν Σχολήν.

Ἐπίσημον τούτου μαρτύριον ἔστω τὰ γράμματα τάδε, τὴν σφραγίδα τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τὴν υπογραφὴν τοῦ Προτάνεως φέροντα.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 29 7βρίου 1855.

Ὁ Πρότανης

Ἰωάννης Ὀλύμπιος

Ὁ ἀναγινώσκων τὸ ἔγγραφον τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἀπομακρύνεται τόσον πολὺ ἀπὸ τὸν τύπον τῶν κοινῶν αἰτήσεων, θαυμάζει τὴν λιτότητα καὶ τὴν κομψότητα τοῦ ἀρχαιοπινούς ἑλληνικοῦ λόγου καὶ τὴν εὐχέριαν μεθ' ἧς κινεῖται εἰς τὴν ἀρχαίαν γραμματειακὴν παράδοσιν ὁ γράφων δευτεροετῆς φοιτητὴς τῆς Φιλολογίας, ὅστις εἶναι ἱκανὸς νὰ παραθέσῃ καὶ εὐστοχώτατα διὰ τὴν αἴτησίν του νὰ χρησιμοποιήσῃ χωρὶα ἀρχαῖα ἔκ τε τοῦ πεζοῦ καὶ τοῦ ποιητικοῦ λόγου, μάλιστα καὶ μὲ παραπομπάς. Ἀπὸ τὴν πρώϊμον αὐτὴν πολυμάθειαν καὶ εὐρυμάθειαν τοῦ νεαροῦ Κόντου ἐξηγεῖται, πῶς, πρὶν περὰ τώσῃ οὕτως τὰς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ σπουδὰς του, ἐκλήθη εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ Γυμνασίου τῆς Χίου καὶ ἀκολούθως τῆς Σάμου.

Τί ἀποτέλεσμα εἶχεν ἡ περὶ ὑποτροφίας αἰτήσεις αὕτη τοῦ Κόντου, δὲν γνωρίζομεν. Εἰς τὰ Πρακτικὰ τῆς Πανεπιστημιακῆς Συγκλήτου τῆς ἐποχῆς ἐκείνης οὐδὲν σχετικὸν ἀναφέρεται, ἐνῶ πολλὸς ἐκεῖ γίνεται λόγος περὶ τῆς εἰς Εὐρώπην ὑποτροφίας τοῦ Δημητρίου Βερναρδάκη, ὅστις ἔμελλεν ἀργότερα νὰ γίνῃ ὁ ἀντίπαλος τοῦ Κόντου. Ἀλλ' ἡ αἴτησις τοῦ Κόντου, ὑποβληθεῖσα πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον καὶ ὄχι πρὸς τὸ Πανεπιστήμιον, θὰ ἠκολούθησεν ἴσως τὴν ἐκεῖθεν πορείαν, ἀφορῶσα εἰς κρατικὴν καὶ οὐχὶ εἰς πανεπιστημιακὴν ὑποτροφίαν. Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας ἦτο τότε ὁ περίφημος ἐξ Ὀλυμπίας πολιτικὸς Χαράλαμπος Χριστόπουλος καὶ Πρότανης τοῦ Πανεπιστημίου ὁ διδάσκαλος τοῦ Κόντου Κωνσταντῖνος Ἀσώπιος.

Τὸ δεύτερον ἐδῶ δημοσιευόμενον ἔγγραφον εἶναι ἐπιστολικὸν σημείωμα τοῦ μεγάλου Γερμανοῦ φιλολόγου Αὐγούστου Φρειδερίκου Βόλφ πρὸς τὸν ἡμέτερον Κωνσταντῖνον Ἀσώπιον, εἰς τοῦ ὁποίου τὰ Κατάλοιπα, τὸ εὗρηκα, ὅταν κατέτασσον αὐτὰ εἰς τὸ Τμῆμα τῶν Χειρογράφων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης. Τοῦτο ἔχει ἰδιαιτέραν σημασίαν, ὄχι μόνον διὰ τὸ πρόσωπον ἀπὸ τὸ ὁποῖον προέρχεται, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν γλῶσσαν εἰς τὴν ὁποίαν ἔχει γραφῇ, ἀκόμη καὶ διὰ τὴν γραφὴν αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο, μολοντί ἔγραψα ἄλλοτε περὶ αὐτοῦ εἰς ἐφήμερον ὑπὸ φοιτητῶν ἐκδοθὲν φυλλάδιον, ἀναδημοσιεύω τοῦτο ἐν πανομοιότητι, τὸ ὁποῖον εἶναι τόσον εὐανάγνωστον, ὥστε καθίσταται περιττὴ ἡ μεταγραφὴ του :

Φίλτατε Ἀσώπια, κά-
 ρετέ με τὴν χάριν, νὰ με
 ἀφίσετε σήμερον ἢ μεσπο-
 κῶρον πρὸς τὸ βραδὺ το
 18 Χειροστούλο γραμματικὸν
 βιβλίον, καὶ μερικὰ ἄλλα
 τὰ ἀκόμη καὶ τώρα εἰς τὴν
 κιβωτὸν (κίστην) κερκρένα.
 Ὅμοι πέρτω τὴν ἀμβρο-
 ρικὴν Ἑφημερίδα ἐν δύο πλ-
 κακὰς γεωγραφικὰς.
 Καλὰς χολὰς!
 26 Σεπ. 1821

Δὲν πρόκειται νὰ βιογραφήσω, οὔτε τὸν ἐπιστολογράφον, οὔτε τὸν ἀπο-
 δέκτην. Διὰ τὸν Κωνσταντῖνον Ἀσώπιον, ἓνα τῶν μεγαλυτέρων φιλολόγων
 καὶ γραμματικῶν τῆς ἀναγεννηθείσης Ἑλλάδος, ἔχομεν ἀρκετὰς εἰδήσεις,
 αἵτινες ἀσφαλῶς θὰ συμπληρωθοῦν ὅταν ἔλθουν κάποτε εἰς φῶς τὰ Κατά-
 λοιπα, ἰδίως δὲ ἡ ἀλληλογραφία αὐτοῦ.

Τὸ ὄνομα τοῦ Φρειδερίκου Αὐγούστου Βόλφ, ἀναποσπástως συνδεδεμέ-
 νον πρὸς τὰ ὁμηρικὰ ἔπη, εἶναι γνωστὸν εἰς ὅλους ὅσοι ἐφοίτησαν εἰς τὸ
 Γυμνάσιον ἀπὸ τὸ περὶ Ὀμήρου στοιχειῶδες γραμματολογικὸν μάθημα.
 Εἰκοσαετῆς εἶχεν ἀναβῆ τὰς ὑψηλοτέρας βαθμίδας τῆς φιλολογικῆς ἐπιστήμης
 καὶ τὰς παραδόσεις του ἤκουε πεντηκονταετῆς ὁ Gæthe, ὅστις φιλοξενῶν
 αὐτὸν συχνὰ εἰς τὴν Βαϊμάρην, εἶχεν ἐμπνευσθῇ ἀπὸ τὴν συναναστροφὴν του
 τὸν «Ἐρμάννον καὶ τὴν Δωροθέαν» καὶ τὴν «Ἀχιλλεΐδα». Ὁ Niebuhr ὠνό-
 μασεν αὐτὸν «ἀρχηγέτην καὶ ἥρωα ἐπώνυμον τῆς Γερμανικῆς Φιλολογίας», τὰ

δὲ «*Prolegomena ad Homerum*», ἔργον, τὸ ὁποῖον καὶ μετὰ ἑκατὸν ἔτη ἐθαύμαζεν ὁ Wilamowitz ἀποκαλῶν «τὸ ἀριστούργημα τῆς φιλολογικῆς κριτικῆς», ἔκαμαν τὸν Wolf πασίγνωστον καὶ ἀθάνατον εἰς τὸν φιλολογικὸν κόσμον.

Διὰ τὰ ἐννόηση κανεῖς τὸ περιεχόμενον τοῦ προκειμένου σημειώματος, πρέπει νὰ γνωρίζῃ μερικὰ πράγματα : Ὁ Ἀσώπιος μετὰ τριετὲς σπουδὰς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Γοτίγγης, ὅπου ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 1818 ἐσπούδαζεν ὡς ὑπότροφος τοῦ Γκίλφορδ, μετέβη τὸν Μάρτιον τοῦ 1821 εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Βερολίνου, ὅπου ἐδίδασκεν ὁ Βόλφ. Ὅτι ἐγένετο μαθητὴς τοῦ Βόλφ ὁ Ἀσώπιος, βλέπομεν εἰς ἕν ἄλλο γράμμα τοῦ εὐγενοῦς Πολωνοῦ πρίγκηπος Ράδζιβιλλ πρὸς τὸν πρίγκηπα τοῦ Σαξωνικοῦ Κοβούργου Λεοπόλδον, διὰ τοῦ ὁποῖου, ἀποκειμένου καὶ τούτου εἰς τὴν Ἑθνικὴν Βιβλιοθήκην, ὁ πρῶτος συνιστᾷ πρὸς τὸν δεύτερον τὸν Ἀσώπιον ὡς «ἀξιόλογον μαθητὴν καὶ φίλον δύο περιφήμων Ἑλληνιστῶν», τοῦ Βόλφ καὶ τοῦ Βούτμαν, τοῦ Οὐολφίου καὶ τοῦ Βουτμάννου, ὡς ἐξελλήνιζε τὰ ὀνόματά των ὁ Ἀσώπιος, ὅστις ἀργότερα θὰ μεταφράσῃ καὶ τὴν «Ἑλληνικὴν Γραμματικὴν τοῦ Φιλίππου Βουτμάννου πρὸς χρῆσιν τῶν Σχολείων τοῦ Ἰονίου Κράτους».

Δὲν πιστεύω πρῶτος ὁ Ἀσώπιος νὰ ἔδωκε μαθήματα τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης εἰς τὸν Βόλφ κατὰ τὸ βραχὺ σχετικῶς ἀπὸ Μαρτίου μέχρι Σεπτεμβρίου τοῦ 1821 χρονικὸν διάστημα. Κατὰ τὰ φαινόμενα ὁ μέγας φιλόλογος θὰ εἶχε πολὺ πρότερον ἐνδιαφερθῇ καὶ θὰ εἶχε παλαιότερα γνωρίσει τὸ νεοελληνικὸν ἰδίωμα, τὸ ὁποῖον τόσον εὐχερῶς μεταχειρίζεται. Ὁ Ἀσώπιος θὰ εἶχε κάμει λόγον εἰς τὸν Βόλφ περὶ νεοελληνικῶν τινων βιβλίων, τὰ ὁποῖα ἔφερε μαζί του, ἀλλὰ τὰ ὁποῖα εὕρισκοντο ἀκόμη κλεισμένα εἰς τὸ κιβώτιον. Ἐν ἀπὸ αὐτὰ τὰ βιβλία τοῦ ζητεῖ ὁ Βόλφ τὸ ταχύτερον ὀνομαστικῶς, καὶ εἶναι τοῦτο, ὡς εἰκάζω, ἡ «Ἀθανασίου Χριστοπούλου, Γραμματικὴ τῆς Αἰολοδωρικῆς, ἥτοι τῆς ὁμιλουμένης τωρινῆς τῶν Ἑλλήνων Γλώσσης», ἡ ἐκδοθεῖσα ἐν Βιέννῃ τῷ 1804. Τὸ βιβλίον τοῦτο τοῦ οἰστρηλάτου Μακεδόνης, καίτοι ἐπὶ σφαλερῶν βάσεων στηριζόμενον, εἶχε κάμει τότε εἰς τὴν Εὐρώπην ἐξαιρετικὴν ἐντύπωσιν. Ἡ «ἀμβουργικὴ Ἐφημερίς» θὰ εἶναι ἡ περιφημος «*Hamburger Zeitung*», ὅπου ἐδημοσιεύοντο συχνὰ εἰδήσεις περὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, οἱ δὲ «γεωγραφικοὶ πίνακες» θὰ ἦσαν χάρται γεωγραφικοὶ σχετικοὶ ἐπίσης μὲ τὴν γεωγραφίαν τῶν πολεμικῶν πεδίων τῆς ὑπὲρ ἑλευθερίας μαχομένης τότε Ἑλλάδος. Σημειωτέον, ὅτι ἡ χρονολογία τοῦ σημειώματος (26 Σεπτ. 1821) συμπίπτει μὲ τὴν ἄλωσιν τῆς Τριπόλεως, γεγονός, τὸ ὁποῖον ἐνεποίησε τότε καταπληκτικὴν ἐντύπωσιν ἐν Εὐρώπῃ καὶ τὸ ὁποῖον σύγχρονος Γερμανὸς ἱστορικός, ὁ Μένδελσον-Βαρθόλδν, ἐθεώρησεν ὡς «τὸ στρατιωτικὸν θεμέλιον καὶ τὸ κραταίωμα τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως».

Ὁ τύπος «βραδὺν» δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς παρατονισμός. Ὁ Βόλφ

γνωρίζει τὸν ἐν ἐπιρροηματικῇ χρονικῇ χρήσει δημώδη τύπον «βραδί - ταχί» (πρὸς τὴν παροιμίαν «κουκιά βραδί - κουκιά ταχί», = ἑσπέρα - πρωΐα), τὸν ὁποῖον γράφει καὶ τονίζει κατὰ τὴν ἱστορικὴν ὀρθογραφίαν.

Ἡ χρήσις τοῦ ἄρθρου «τὰ» ἀντὶ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας, εἶναι συνήθης εἰς τὴν ὑπὸ τῶν λογίων Ἑλλήνων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης γραφομένην γλῶσσαν.

Ἡ εὐχὴ «Καλαῖς σχολαῖς» εἶναι μετάφρασις τοῦ γερμανικοῦ «Gute Verien» καὶ ἀφορᾷ εἰς τὰς μεταξὺ τοῦ θερινοῦ καὶ τοῦ χειμερινοῦ ἐξαμήνου πανεπιστημιακὰ διακοπὰς, αἱ ὁποῖαι ἀρχίζουν καὶ τώρα ἀκόμη εἰς τὰ Γερμανικὰ Πανεπιστήμια περὶ τὸν Σεπτέμβριον.

Ἐνδιαφέρουσα ἐπίσης εἶναι καὶ ἡ ἑλληνικὴ γραφὴ τοῦ Βόλφ. Ἐνῶ εἶναι ἡ συνήθης εἰς τοὺς ἑλληνομαθεῖς ξένους φιλολογικὴ λεγομένη γραφή, παρουσιάζει ἐν τούτοις περιέργους νεοελληνικὰς χρήσεις, ὥς εἶναι π.χ. ὁ διπλοῦς σχηματισμὸς τοῦ γράμματος ταῦ (ὀρθίου δηλ. καὶ καθιστοῦ), ἡ ἐν μονοκονδυλιακῷ συμπλέγματι χάραξις τῆς διφθόγγου «ου» καὶ τῶν δύο ἀρχικῶν γραμμάτων τῆς λέξεως «σχόλαις», ἡ βραχυγραφία τοῦ συνδέσμου «καί» κ.λ.π. Οἱ τοιοῦτοι σχηματισμοὶ εἶναι, ὑποθέτω, ἐπηρεασμένοι ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ τὴν μεταχείρισιν ἑλληνικῶν κειμένων τυπωμένων μὲ τὰ συνηθιζόμενα κατὰ τοὺς τότε χρόνους παρόμοια τυπογραφικὰ στοιχεῖα.

ΣΩΚΡ. Β. ΚΟΥΓΕΑΣ

